

Mesék Baranyában – Császár Levente pécsi író meséi a Mecsek-környékről

Melléklet

1. melléklet: *Interjú Császár Levente íróval*

A tegezés az író kifejezett kérése volt. Az interjú Császár Levente meseíróval 2022. nyarán a riportalany lakásán készült.

Czuczor Flóra: Meséltek-e neked, amikor gyermek voltál? Ki mesélt, milyen gyakran mesélt?
Könyvből vagy fejből mesélt?

Császár Levente: Nem emlékszem rá, képzeld el. Nem igazán emlékszem rá. Amire emlékszem, az már nem az, amire te gondolsz. Azt hiszem, tizenkét éves voltam, amikor apukám a Robinson-t elkezdte nekem olvasni esténként. De ő nem azért olvasta, hogy bulizzunk, hanem azért, hogy rászoktasson az olvasásra, mert, képzeld el, semmit nem olvastam. Én egy falusi általános iskolába jártam, és minden évben, év végén kiakasztották azoknak a nevét, akik nem jártak a könyvtárba. Egy pár cigány srác volt, meg én. Hatodikig, és akkor a Winnetou persze bepótolt mindent, de a Robinson még az az előtti időszakban volt. Tehát nem emlékszem, hogy meséltek volna. Arra emlékszem, hogy nagyanyám – Ő magyaregregyi volt – mesélt a Mára-vár legendájáról. Mesekönyvekre emlékszem, és szerettem is bennük bogarászni – majd lesz egy másik kérdés is, akkor ott, arra jobban kitérek –, de én nem emlékszem, hogy meséltek volna nekem, képzeld el. Tehát, nem volt ilyen. Nem. Tehát, arra a válasz, hogy könyvből vagy fejből: apukám fölolvasta a Robinson-t. Ő könyvelő volt, percíz. Meg volt minden nap öt oldal. S ha pont ott vágtuk el, ami a legjobb volt, az őt nem hatotta meg. Tehát, ha volt ilyen ott ért véget, és onnan folytattuk. Így. Igen. Tehát, hogy fejből vagy könyvből, akkor így nem releváns a kérdésed.

Cz. F.: Ha akkor nem, akkor most melyik az, ami jobb?

Cs. L.: Most belemegyünk egy olyanba, ami nagyon, nagyon sok vitát szül a meseírók között. Nagyon, nagyon nagy nézőpontok csapnak össze, és most inkább a meseterápiásokra gondolok, akik nagyon, nagyon, halálos komolyan veszik a népmesék fontosságát. Tehát, az ő szemükben a műmese az csak ilyen lötyögés. Az a kérdés, hogy mi célt

szolgál, tehát az, hogy a mese tanítson és Bruno Bettelheim, ahogy megfogalmazta, hogy azért van eredendően szükség a népmesékre, hogy a gyerek abból tanulja meg, hogy a feladata elől nem térhet ki. Mert ha kitér, úgy jár, mint a legidősebb királyfi, óhatatlanul elbukik. Viszont, hogyha beleáll, akkor minden csodás segítséget megkap. Tehát, a meseterápiások szerint, az nem probléma, nem konfliktus, ha a Bogyó és Babócaban leeszi magát kakaóval a kisfiú és később ér oda az óvodába. Ez nem konfliktus. A konfliktus a sárkány. Már gyerekkorban. De hát jönnek a tudatos anyukák, és óvják a gyerekeket attól, hogy durva dolgokat kapjanak kézhez. Árusítok mesekönyveket hébe-hóba. Az egyik ilyen, Erdő íze. Az konfliktus nélküli, az egyik első ilyen. Csakúgy visszaemlékeztem gyerekkori dolgokra, leírtam és abból, ha eladok tíz könyvet, akkor ötöt vagy hatot biztos, hogy abból vesznek. Én mondom az anyukának, a tudatos fiatal anyukának, hogy figyelj, van ám komolyabb is egy kicsit. Nem, nem, nem, szigorúan ez. Tehát, hogyha a tanítást veszed, a mese tanítási szerepét, akkor az nagyon fontos, hogy az valóban népmese legyen. Viszont erre jön a feleségem, aki ugye öt gyereket nevelt fel, és azt mondja, hogy dehogyis, ez oké, ott van. De hogyha az összebújás, a meghittség a fontos, akkor, amikor anya a gyermekével, anya - apa a gyermekével összebújik egy bogyó és Babócára, akkor eljött a Bogyó és Babóca ideje, és mint látod, körülbelül negyven darab könyv van, tízezer billió példányban. Így meg is értheted a jogosultságát Bartos Erikának teljes mértékben. Ezért mondom, hogy nem mindegy, hogy honnan közelíted meg a kérdést. Műmesét csak olvasva, népmesét csak fejből. Boldizsár Ildikó szerint. Ő a népmesék nagymamája. Dr. Boldizsár Ildikó a fő meseterapeuta, aki Magyarországon kifejlesztette ezt a rendszert. Kétezer mesét tud fejből, képzeled el, népmesét. Elképesztő. És nem is csak az, hogy tudja őket, hanem az, hogy tudja, milyen problémánál melyik mesét kell előszedni, mert ugye ezek az archaikus történetek megoldást próbálnak a problémákra, nemcsak gyerekeknek, hanem felnőtt szinten is. Oda be vannak rejtve azok a megoldási sémák abban a népmesében, amit ő megtalál, tulajdonképpen olyan, mint egy pszichológus. Tehát, hogy elkapja azt a fonalat, amilyen problémád van. Ő a mese kapcsán kapja el azt a fonalat, tehát mint egy pszichológus, rájön arra, hogy mi a te problémád, és keres egy olyan mesét a kétezer közül a fejébe, ami neked kell, és elkezd mondani. Nagyon érdekes volt, akartak csinálni Alsómocsoládon egy kis mesefalut, és akkor Boldizsár Ildikó lett volna annak a mentorféléje, és akkor ott volt egy kemény polgármester srác, aki körülbelül egy idős velem, meg jó cimbora is volt, és akkor mondta, na, amikor jön az Ildikó, és mesél, ott

fogsz sírni. És azt mondtam, micsoda? És úgy potyogtak a könnyeim, mint az állat. Tehát az az egy-kettő, aki elhivatott erre, olyan húrokat tud megpendíteni, hogy minden további nélkül az a népmese teljesen behálóz és én is minden tovább nélkül sírok. Tehát, hogy könyvből vagy fejből, nem egy kategória. Könyvből én azt ajánlom az anyukáknak, hogy igen, amikor nem jó mesélő valaki. Tehát az is nagyon fontos, hogy valaki jó mesélő-e, vagy nem jó mesélő. Látod, én elég jól tudok beszélni, de mesélni nem. Könyvből meg tök jól. Ez olyan, mintha egy színésznő felolvasná. Van ilyen adottságom, de az, ami azoknak a mesélőknek megvan, az egy más kategória. Tehát az, hogy könyvből vagy fejből, az nem egy kategória.

Cz. F.: Meséltél a gyerekeidnek?

Cs. L.: Igen.

Cz. F.: És amikor meséltél, akkor inkább könyvből vagy inkább vagy inkább fejből, vagy megint ugyanaz a téma, ami már felmerült?

Cs. L.: Nem. Csakis fejből, mert az kitaláció volt. Tehát soha nem meséltem könyvből. Egy kivétel van, erre hamarosan visszatérek. Tehát csak kitaláltam dolgokat. Például az erdő ízét, ahogy magamnak kitaláltam, aztán Gergő fiamnak, aztán a lányoknak is, aztán a Sárinak. Viszont akkor, amikor teszteltem a könyvet a Sárin, hogy mit ért meg belőle, az már felolvasás volt, hogy lássam, hogy érti-e a dolgokat, és ott jöttem rá, hogy ez így nem működik. Tehát az a szöveg, amit én írok, az inkább a nagyobb gyerekeknek való. Ott, ha megvásárolja az a szülő, akinek kisebb a gyermeke, ott be kell vállalni az olvasó szerepét. Tehát nem bízhatja a gyerekekre, hogy odaadja a könyvet, mert nem fogja érteni. Megírtam neked, hogy az én meséim nem óvodás, és nem kisiskolás történetek, talán egy-kettő, de hát az olyan is.

Cz. F.: Akkor ennek a kérdésnek az a része, hogy melyiket javasolod a szülőknek, vagy pedagógusoknak, nehezen megválaszolható?

Cs. L.: Elmondtam, tehát hogyha valaki jól tud beszélni, akkor nyugodtan. De hogyha nem tud, tehát nincs meg benne, nem kapta a csomagjába, meg amikor megszületett a szülő, a képességet, tudod, amit én sem kaptam meg. Tehát nem tudok. Ha arra figyelek, hogy jól mondjam, akkor elfelejtem a tartalmat. Ha a tartalomra gondolok, akkor meg nem tudok mesélni, mert akkor túl merev vagyok és ráadásul most már nem is tudom megtanulni őket, tehát nem. Én azt tanácsolnám, hogyha jó beszélőkéje van valakinek,

és vissza tud rá emlékezni, jó a memóriája, akkor persze, de akinek az nem megy, nyugodtan fogja meg a könyvet és olvassa föl.

Cz. F.: A következő kérdésemben már kicsit belementünk. Mennyire szoktál korosztályokat megcélózva mesét írni?

Cs. L.: Igen. Nagyon-nagyon ritkán célzok meg korosztályt, csak akkor, amikor azérés. Vagy magamnak van egy ilyen kérdés, vagy pedig a munka kapcsán. Az erdő íze az magamnak volt egy cél. Tehát, hogy írjak a kisebbeknek, és akkor már volt egy pár kézirat, és kíváncsi voltam, hogy tudok-e a kisebbeknek írni, és akkor jöttem rá azokra a kis szösszenetekre, amit mondtam, meséltem sok-sok generációnak, és az a kicsiknek szólt. Aztán az *Aprónépek országa*, amit talán olvastál, amit egy szinopszishoz hívtunk. Tehát ott szintén a kisebbeknek akartam írni, de aztán hogy megvolt a váz, fölvezeltam és rájöttem, hogyha elkezdem kibontani őket, akkor már feljebb ugrik a korhatár. Tehát az *Aprónépek* egy vázlat. A mese, amit kicsit kicsiszoltam, kicsit hozzáírtam, de tulajdonképpen csak egy vázlat lett. És a Mézes-tanya majd a következő ugrás, ami ilyen, de azt majd ott a Mézes-tanyánál. Tehát nem, nem. Nagy gyermekeknek és felnőtteknek. Na, itt jön az anomália. Tehát, hogy azoknak, akiknek én írnék, azok már az igazi vaskos meseregényt olvasnák. Tehát azoknak már egy kicsit lejjebb van az én sokkal kisebb terjedelmű műfajom, talán kisregénynek hívhatjuk. Akit megcélóztam, az a 10-12 éves korosztály, akinek a Gyűrűk Ura vagy a Böszörményi-féle könyvek még nehezek, de azért kérték mesét, ott van egyszerűbben leírva vékonyabb tartalommal, nagyon-nagyon nagy kapaszkodónak a képi kiegészítés is. Tehát énnekem ez a világ, a nagyobb gyermekek és inkább a felnőttek, igen.

Cz. F.: Mennyire szoktál nevelő vagy tanító célzattal írni?

Cs. L.: A lényeg általában a szórakoztatás. Persze az fontos, hogy a népmesei elem benne legyen, de a szórakoztatás az elsődleges. A tanító célzat esetében is kétfajtról beszélünk. Van egy olyan tanító célzat, mint például a *Mézes tanyában*, ahogy ott tanítom a mézkészítést. A másik tanítás, ami viszont elsődleges, és az alap, hogy benne legyen a mesében az a népmesei tanítás, hogy a jó győz a rossz felett. Ez akkor is megvan, hogyha az ebből problémám van. A Kő Zsongor is ilyen volt, abban ugyanis a főszereplők meghalnak. No, hogyha én írok egy népmese alapú történetet, abban olyan nincs, hogy meghalnak a hősök. Viszont Kővágószőlősen az volt a kérdés, hogy ne sérüljön az archaikus történet. És akkor így ki kellett találnom egy olyan lényt, ami megmenti őket, merthogy leugrott a Csilla és a Zsongor. Kitaláltam egy sasmadarat,

akik már nézte a Zsongor gyereket, nagyon szimpatikus volt neki, és amikor levetik magukat, a rablók elől elviszi őket. És a falu nem tudja meg, hogy túléltek, tehát az ő szemükben meghaltak, de ők nem haltak meg, és tovább éltek, és ezt ki kellett találni, azért, hogy a kecske is jól lakjon, és a káposzta is megmaradjon. Tehát nagyon fontos a népmesei tanítás. A jó győzedelmeskedik a rossz felett. Ez, hogyha én kitalálok egy történetet, nagyjából megy is. A probléma a legendáknál van, mert a legendák ugye nem mindig végződnek happy enddel, és akkor ott nekem valami ügyességet kell csinálni. Amiért sérül az eredeti, sokszor sérült. Ezt újabban már úgy oldom meg, hogy a könyv végére beleveszem az eredeti legendát, vagy azt a részt, amit megsértettem, és akkor így tudja az olvasó, hogy ez nem így van. Mert volt már olyan, hogy elolvasták a mesét, és mondták, de h*lye ez a Császár Levente, de figyelj, ezt mindenki tudja, hogy ez nem így van. Hát én is tudom, csak én azt úgy írtam le, és akkor most odaírom, hogy igen, bocsánat, tudom. Csakhogy tudják, hogy én egy másik verziót írtam. Az egy mese. Éltem a művészi szabadsággal. Szerencsém van, mert van egy ilyen kifejezés, hogy művészi szabadság, és azt mindenre rá tudjuk húzni. Elválasztható a kettő egymástól, nem? A nevelésnek az a része érdekel, ami a népmesei nevelés. Én azt hívom nevelésnek, az a szórakoztatással együtt kell, hogy legyen 50-50 százalékban. Van-e különbség e tekintetben óvodások és iskolások között? Nem tudok rá válaszolni sajnos, merthogy csak gondolni tudom, hogy hát igen. Boldizsár Ildikó szerint az nem konfliktus, ha pesti Pistike leönti magát kakaóval. Tehát kell a konfliktus, amiből megtanulja a gyerek, tehát a nevelés fontosabb. De akkor jön a feleségem, és azt mondja, hogy ez a szint is fontos, és tök mindegy, hogy van-e nevelő célzata, vagy nincs nevelő célzata. Énnekem legyen nevelés, tanítás is benne, ne csak szórakoztasson az ember. Már ha a mesében utazom, ez fontos.

Cz. F.: Az *Aprónépek országát* nyelvileg ugyanúgy oldottad meg?

Cs. L.: Igen. Maradt a vázlat, amit kicsit csiszoltam, hogy érdekes legyen, de semmi. Maradt, a vázlat, amit fölvázoltam.

Cz. F.: Így végül is akkor a másik kis kérdésem is tulajdonképpen tárgytalan talán... Miszerint a könyvben a mesék különállók, ugye, az *Aprónépek országában*. És mégis összefüggenek.

Cs. L.: Én inkább általánosítottam, hogy igen. Egy vagy két olyan könyvem van most az utóbbi időben, amiben különálló mesék vannak egymástól teljesen függetlenül, egy csokorba szedve. Ilyen a *Kilencchatár* például, és a Bács-Kiskun megyei munkám, de az összes

többi az egy összefüggő mesenovella, vagy hívjuk kicsit nagyképűen meseregénynek. Egyébként mesenovellák ezek szerintem. Egyes fejezeteknél próbáltam azért lezárni a fejezetet, de jött a következő, tehát nem lettek egymástól teljesen különálló fejezetek, hanem egyik bontakozik ki a másikból. Olyan, mintha néznél egy tévésorozatot. Mindegyiknek van egy kis vége. Én meg pont akkor hagyom abba, amikor a legizgalmasabb, és akkor a következő arra épül már rá, tehát egy folyamban van az egész. Az *Aprónépeknél* ez le van bontva. Ezért kaptam egy jó nagy kritikát. Egymásnak válaszoltam egy online felületen, és akkor elcsíptem egy ilyen írást, hogy tök jó volt, de ők azt csinálták volna, hogy nem külön bemutatom a kis lényeket, tehát hogy milyenek a föld, a levegő, és a többiek, amiket ugyanígy szétbontottam az elemekre, hanem azokat is helyzetbe hozom, mint a könyvnek a második részében, mert ugye, a kettő élesen elválasztódik egymástól. Az első részben bemutatom ezeket a lényeket, utána pedig helyzetbe hozom őket, és történik valami cselekvés. Az elsőben inkább csak arról írok, milyen ruhájuk van, meg mit esznek. És akkor ez volt a nagy kritika, amit kaptam, hogy sokkal jobb lett volna a mese úgy, hogyha az első felénél is inkább helyzetbe hozom őket, és nem csak leírászerűen írok. De mindenképpen be akartam mutatni a tündérek világát. Akkor nagyon benne voltam egy ilyen tündéres dologban. Persze, hogyha hozzárakod a *Koboldok kincséhez*, úgy igen. Egyébként most már elég régen akart valaki vásárolni *Aprónépek országát*, de az is kelendő volt. Abba már raktam konfliktust, amikor a Zúzmara jön. Abban már van konfliktus bőven, igen, abban már kőkemény konfliktus van. Sőt, Pál Ritától, aki rajzolta, kértem, hogy azért a Zúzmarát valahogy finomabban rajzolja meg, de aztán mégsem tudta, mert a Sári, amikor még egész kicsi volt, és elővettük, a Zúzmarás oldalra soha nem nézett. Tehát mindig a másik oldalra nézett, ahol szöveg volt, szóval ő félt, pedig Rita nem az a durva rajzoló, és mégis, Sári félt tőle.

Cz. F.: A *Mézes-tanyáról* azt olvastam, hogy azért íródott, hogy népszerűsítse a mézet és talán a méheket is a gyerekeknek. Mennyire sikerült ezt elérni?

Cs. L.: Talán igen. Nagyon sokáig keresték. 2014-es, azt hiszem, most már 8 éve készült el, és nagyon sokáig keresték. Nem tudom, hogy azért keresték-e, mert egy jó kis történet volt a piciknek, abban is van konfliktus, vagy pedig azért keresték, mert hogy megtudták, hogy a mézet, hogy lehet készíteni. Ezt én nem tudtam így, hogy melyik volt az erősebb. A lényeg az, hogy nagyon sokan keresték. Nagyon sokáig keresték, és valóban azért íródott meg. Akkortájt benne voltam egy projektben, egy gépfejlesztési projektben, ami

a mézről szólt. Baranyában összegyűjtöttük a méhészeket, mindenféle egyéb dolgokat kitaláltunk, és akkor énnekem jött az ötlet, hogy figyelj, írni én ebbe a projektbe egy mézes mesét a kicsiknek. És akkor fölkapták erre a nagy emberek a fejüket, akik osztogatták rá a pénzt, és azt mondták, hogy jó, legyen. Így született meg.

Na, képzeld el, egy adventi vásáron árultam – akkor még nagyon lelkes árusító voltam, és mentem árusítani a Zsolnay negyedbe. Valamiért rosszul hirdették meg, vagy rossz volt az idő, nem tudom, de senki nem jött el adventi vásárra. Én ott ücsörögtem, és akkor már benne volt, hogy meg kell írnom a mézes mesét. Vittem magammal egy pár mézszakkönyvet, mert ugye fogalmam se volt a méhekről, azt se tudtam, hány lábuk van, amiből a végén mekkora balhé is lett, hogy most akkor négy vagy hat lábuk van a méhecskének. Akkor, ott, azon az árusításon, amikor egyetlen egy vevő nem volt, én felvázoltam és megírtam két óra alatt ezt a mesét. Minden erőlködés nélkül. Föl szoktam kockázni egy A4-es lapot, és odaírom vázaltszerűen a tervezett részeket, amiket aztán majd rakosgatok össze-vissza, hogy ezek a szereplők, ezek a helyszínek. Valamilyen szinten az első mondat megvan, az utolsó mondat megvan, – majd erről is beszélek, hogy az az igazi, amikor pillanatok alatt megvan az első és az utolsó mondat, és csak ki kell tölteni a helyet. Na, szóval így. Két-két és fél óra alatt megvolt. Otthon nyilván kellett egy kicsit csiszolni, meg javítgatni a dolgokat, odaadni a méhészeknek, megnézték, akkor összevesztek rajta, fele azt mondta, hogy ez jó, másik fele mást. Azt gondoltam, megbutulok. Még ha csak egy valaki, egy okos tojás nézi, attól is teljesen kész vagyok. És akkor nyolcan nézték és mondták, ez nem így van, az úgy van, akkor még ez bele lesz. Az is érdekes, hogy írtam abba a szinopszisba, hogy igen, azt akartam, hogy a kicsiké legyen teljes mértékben, de aztán nem lehetett kihagyni a szakmázást, tehát a propoliszt és hasonló kulcsszavakat bele kellett, hogy vegyük, és a hozzáértők segítettek megmagyarázni a mézkészítés részleteit. Szerencsére volt egy méhészlátogató, akit én régről ismertem, és ő nagyon sokat segített. De két és fél óra volt, úgyhogy még két szendvicset is megettem közben. Tehát, ebédszünetem is volt, míg megírtam. Tehát, így, ott unalmamban.

Cz. F.: Ehhez kapcsolódna a következő kérdésem, hogy neked jól jött volna-e valami hasonló témájú tanmese a gyerekkorodban?

Cs. L.: Nem érdekelt volna. Nem hiszem, hogy érdekelt volna. Ugye ez a tudatosság, ez akkor még nem volt meg. És a mesék sem annyira érdekelték, az illusztrációk érdekelték. Tehát, ha visszaemlékszem azokra a könyvekre, akkor persze jó volt a tartalom, de

igazából a rajzok érdekelték engem. Egyszer valaki megfejtette, hogy ezért fontos nekem az illusztráció, mert gyerekkoromban is fontosabb volt az illusztráció, mint a szöveg. Emlékszem a gyerekkori mesekönyvemre, hogy ott van az a sejtelmes erdő, fenyő, erdő alatt a kis farakás, meg egy bagoly ott ül, meg ilyen finom dolgok. Sokkal fontosabb volt az illusztráció. Nem tudom elképzelni, hogy engem érdekelt volna egy ilyen tanmese. Ha jó illusztráció van hozzá, akkor igen, de egyébként nem. A szöveg nem annyira vonzott a mesében.

Cz. F.: Mit gondolsz, egy gyereknek mennyi mesére van szüksége? Lehet-e úgymond túlmesélni egy gyereket?

Cs. L.: Albert Einstein jön most helyettem, jó? Albert bácsi azt mondta: azt akarod, hogy a gyereked intelligens legyen, akkor olvass neki tündérmesét. A tündérmesék, a varázsmesék a népmeséknek a legerősebb fajtája. Nem tudom, tanultátok-e a mese fokozatokat, mert én tündérmesékben utazom. Fairy tale, ez az angol megnevezése. Tehát: Olvass neki sok tündérmesét! Ha azt akarod, hogy még intelligensebb legyen, akkor olvas neki még több tündérmesét, és ha azt akarod, hogy még ennél is intelligensebb legyen, akkor még több tündérmesét. Tehát megválaszoltam, hogy nem, nem lehet túltolni. És én is így gondolom, nem azért, mert Albert bácsi ezt mondta, hanem mert ezt én is így gondolom.

Cz. F.: Miért fontosak neked a helyi tájról szóló mesék?

Cs. L.: Hát, ez egy ilyen szélmalomharc inkább. Úgy kezdődött, hogy benne voltam egyszer a Dunántúli Naplóban, illetve mióta egy újságíró srác azt írta, hogy helyi hősökkel erősítem az identitástudatot. Ebben sok igazság is van, hogy teljesen elképedek azon, hogy eltűnnek a magyar hősök. Ez tíz évvel ezelőtt már teljesen észrevehető volt, és nem is csak a magyar hősökre gondolok. Tehát a Gergő fiam, Kata lányom, 32-33 évesek, ők még szerették a magyar zenét, és megbolondultak a Kis Pálért, meg az ilyesmiért. És lányomnál most amerikaiak vannak, mint Billie Eilish, tehát nincs, eltűnt. Még a nagyon gagyi Halottpénz sem. Bocsánat, én tartom annak. Tehát nincs, nincs, teljesen eltűnt. Filmben is eltűnt, mindenben eltűnt. És ezzel próbálok én szélmalomharcot vívni, mert azt gondoltam, hogyha talán egy kis faluból kihámozok egy, mondjuk egy Kalán Miskát, egy cigány srácot Váraljáról, és hőst csinállok belőle, akkor az ottani gyerekeknek, a kis cigányoknak talán egy hős lehet. De nem muszáj cigány dologba belemenni. Lehet a Kő Zsongor, ott a Kővágószőlőseiknél, vagy bárhol. De ez sajnos szerintem csak egy ilyen illúzió, nem érdekli ez a fiatalokat. Akkor

érdekelne, és most ezen dolgozok, ez a fő, ha olvasnának. Mert ugye nem olvasnak, tehát hogyha még olvasna az ifjúság, akkor lenne esélyem, de hát nem olvasnak! Hát, hogy legyen a hős nekik!? Viszont, amin én most nagyon-nagyon dolgozok és a nagy vágyam, hogy a kecskeméti animációs stúdió az egyik mesémet lehet, hogy megcsinálná. Netflixbe, egész estés Netflixbe. Na igen, tehát hogyha azt jól megcsípjük, jó a történet, jó a rajz. Úgy igen. Tehát azt megnézik. Most a Sári 12 éves, az unokánk 8 éves, és nézik valamelyiket, 25-ötödször. Tehát, hogyha az jól meg van csinálva, nem gagyistára gondolok, mint amit (egy párat) elrontott a kecskeméti animáció, ami jól meg van csinálva. Persze ez is nehéz, fölvenni a versenyt a Walt Disney stúdióval, de állítólag föl lehet. Tehát, hogy akkor igen, akkor el lehet hozzájuk jutni. Erre most nagyon kíváncsi vagyok. Egyrészt arra, hogy lesz-e belőle valami, mert azért mégiscsak egy nagy durranás lenne, hogy egy Császár Levente mese, egyszer csak ott menne a Netflixen, az nagyon durva lenne és nagyon jó lenne. Másrészt meg persze, leköti az embereket. Azt már láttam, hogy a Máré-várban, amikor ezek a hősök ott vannak a falon, meg itt meg ott ki vannak állítva, akkor azért odafigyelnek. De amint el kell olvasni a szöveget, az már nem. Tehát igen, kell egy helyi hős, hogy egy kicsit fölvegyük a versenyt az amerikai hősökkel, vagy az egyéb, más hősökkel. Adjunk hősöket a gyerekeinknek. Ugye ez most azért gáz, ez az identitástudat, mert hogy ez most egy nagy-nagy kormányzati propaganda, és én annyira ezt nem szeretem. De közben meg igaza van, és akkor, amikor identitástudatról beszélünk, akkor rögtön mennek a melegségre. De hát én amikor identitástudatról beszélek, akkor én nem a nemi identitástudatról beszélek, hanem a gyökerekről beszélek.

Cz. F.: Felmerült bennem egy ilyen kérdés, hogy van-e kedvenc magyar hősöd, ilyen mondai hősöd?

Cs. L.: Látod, milyen érdekes? Hogyha most a két legfontosabb hőst ki kéne emelnem, ami nekem gyerekkoromban volt, ilyen tíz-tizenkét éves koromban, az a Winnetou és a Zorro. Azok sem magyarok. De, harmadiknak ott a Tenkes kapitánya. Ugye az nem mese volt, de mégiscsak egy magyar hős. Tehát ott a Tenkes kapitánya, Buga Jakabbal. Akik most vannak hősök, azok már felnőtt szemmel nézve hősök, és azok már inkább a saját hőseim, amiket én faragtam ki. Olyanokból van sok, persze.

Cz. F.: Azok közül ki a három nagy kedvenc?

Cs. L.: Csutka az mindenképpen ott van, az egy néprajzi buli. Tudod-e, mi a váltott gyermek? A néphitnek szüksége volt a torz csecsemőknél megmagyarázni, hogy miért van az. És

akkor azt találta ki, hogy a boszorkány kicserélte a saját torzszülött csecsemőjét. Akkor én a Csutkát ez alapján alkottam meg, a könyvben, ami a Bodai-Boda címen jelent meg, tavalyelőtt. Ez egy Bodáról szóló mesekönyv, amit először nem fogadtak el, mert a polgármester úr felesége infarktust kapott, hogy a falu ősének egy nyomorék gyereket teszek ki, és akkor át kellett írnom a mesét, ha a pénzemhez akartam jutni, és akkor el kellett dönteni a kérdést, hogy akkor figyelj, öreg, most akkor kiállítják a számlát, vagy nem írod át a mesét, és akkor én átírtam egy egyszerű verzióra, tehát a gyereket csak ellopja a boszorkány, a sajátjaként neveli fel, de nincs saját torzszülött gyereke. Viszont az eredetit is meghagytam, és ez az, amiből reményeim szerint majd az animációs film készül. Ez a Csutka, egy nyomorék kisfiú, akit, ha megrajzolnak, akkor nagyon kedvesen kell csinálni. Kicsit csúnya, de tudod, meg lehet csinálni. Ezt egy jó rajzos meg tudja csinálni kedvesben, és ő aztán átmegy egy nagy változáson, mert őbelőle egy szuperhős lesz a végére. Belőle szuperhőst faragtam, merthogy boszorkány az anyafia, olyan tulajdonságai vannak, csak azt mind jóra tudja majd használni. Tehát ő az egyik mindenképpen. Aztán Kalán Miska, akiről már beszéltem, ő egy cigány favágó fiú volt. Őt nagyon szeretem, ott egy kicsit a reinkarnációt becsempésztam a mesébe, de csak annyira, hogy a tudatos anyukák ne dobjanak egy hátast. Észre se vesszük szinte, hogy ott van talán. És persze a *Koboldok kincséből* a hét koboldom így együtt. De ezek már a mostani kedvencek. Gyerekkoromban Zorrot és Winnetout nem tudta legyőzni senki, ne h*lyéskedj! Öreganyámnak a mosogatóköpenyét a hátamra terítettem, és már vágtaztam is ki, és Tenkes kapitány csak a harmadik. A Winnetou, hatodikban került a kezembe, és attól kezdve kezdtem olvasni, előtte nem olvastam, de utána kinyílt a szelence.

Cz. F.: És akkor utána mindent?

Cs. L.: Utána sokáig, sőt volt olyan időszakom is, amikor azt is elolvastam, ami nem tetszett, csak azért is. Csak azért is, most már nem. Tehát tíz percet kap, tíz oldalt egy könyv, ha nem bizonyít, akkor minden további nélkül leteszem, tehát most már nem. És ilyen sokszor olvasó vagyok. Tehát, hogy most is olvasom Steinbecktől az *Édentől keletre*t. Most pont az van nálam, nem tudom, tízen valahányszor olvastam, nem zavar. Imádom. Többször olvastam el a könyveimet.

Cz. F.: A következő kérdésem a *Kilenchatár*ra vonatkozna. Ez az írásod is tizenkét éveseknek szól?

Cs. L.: Tíz-tizenkettő, igen. Itt ez azért fontos, mert ezt teszteltem. Ezt a Sáriék iskolájában, negyedikben teszteltem, ami azt jelentette, hogy akkor nagyon jó kapcsolatom volt a magyar tanító nénivel. Nyolc gyerek volt csak a vasasi iskolában, képzelj el, nyolc gyerek. Volt köztük egy pár írástudó, és voltak, akikről ez nem mondható el. Ugye elég szegregált terület és Vasas. És akkor ők teljes mértékben vették a lapot, és értették. Tehát, hogy egy tíz éves gyereknek az teljesen jó volt. Három-négy történetből kilenc buli van benne. Igen, az a 10 éveseknek már elmegy.

Cz. F.: Ezek szerint akkor mind megértették és élvezték is?

Cs. L.: Igen, sőt, övelük játszottam egy játékot, mert van egy ilyen játék. Kitaláltam annak idején, kínomban, ezt a mesefonót, ami azt jelenti, hogy meglévő történetet olvasok nekik, ezt játszottuk velük. Fölolvastam nekik, és amikor jön egy hirtelen fordulat, ott megállok. És megvárom, ők hogyan folytatnák tovább. Jött három-négy megoldás, akiknek elindult az agyuk, akiknek nem, ott meg nem történt semmi. Hát ez mindig így van. Volt egy-kettő igen, akik vitték a prímet, és utána megnéztük az én megoldásomat, és volt egy-kettő, amelyik jobb megoldás volt, mint az enyém, képzelj el, de már le volt írva. Előbb kellett volna, még kézirat formájában idehozni. Tehát így játszottunk velük, sokszor mentem oda. Végig vettük az egész *Kilenchatárt* ilyen módon. Ebbe sok energiát fektettem, mert akkor nekem erre fel kellett készülnöm, szétbontanom, kérdéseket feltenni. De megvan ez a *Kilenchatár*ra íródott mesefonó program.

Cz. F.: És Te hogy érezted ebben magad? Mármint ebben a *Kilenchatár* mesélésben ott az iskolában?

Cs. L.: Az jó volt. Hívtak most is Pécsváradra egy gyerekes programra, de már évek óta nem megyek el így egy gyerekes programba, mert nagyon sok csalódás ért, nem tudta lekötni a gyerekeket. Valami hiányzik belőlem, egy ilyen pedagógiai adottság, ami miatt én a mesémmel nem tudom őket lekötni. Lehet, hogy nem túl érdekes, nem tudom. Egy ilyennel, óra keretében, amikor bent vagyunk egy tanteremben, tehát, hogy van tanár néni is, aki a rossz gyereket fegyelmezi, úgy kezelhető ez. Míg egy könyvbemutatót örömmel csinálok. Felnőttekkel beszélgetek róla, akár órák hosszát, addig ez energia, tehát ez szigorúan üzleti alapon kiborító, és hogyha nem hívnak, semmi gond nincs belőle. Nem tudok a gyerekekkel mit kezdeni. Nem megy nekem.

Cz. F.: A következő kérdésemet igazából már meg is válaszoltad, merthogy az lett volna, hogy mennyire értik a meséidet a legkisebbek? A nagyobbaknak szóló meséid anyai segítséggel érthetőek lehetnek?

Cs. L.: Igen, igen. Saját szavakkal elmondják, igen, de le kell egyszerűsíteni. Igen, persze. Úgy megérthetik, de nem ajánlanám, mert nagyon le van butítva akkor a dolog. Maradjunk a Bogyó és Babócánál a kicsiknél, az tök jó erre. Figyelj, annak, aki ebből a témából negyven könyvet ki tud hozni, annak zseninek kell lennie, és Bartos Erika valahol zseni. Több százezer példányt adott el, ez magáért beszél, kész, pont. Lehet menőzni, meg jampiskodni. Mondom, jaj, Petike meg leönti magát kakaóval. Lássuk! A fiam zenesuliba járt, jazz tanszakra, és akkor, ott arcoskodtak a fiatal srácok, menőztek, és volt egy fiú, aki a legjobb volt közöttük, szép, csendes, szolid srác volt. Most a Tátraival van egy jazz bandájuk, Tátrai Tiborral, és akkor őneki volt az a mondása, amiből csinált is egy lemezt. Nem tudom, hogy angolul, hogy volt, de magyarul úgy van a szövege – mert angolul csinálták a zenét –, hogy fogd be és menj fel. Tehát ez azt jelenti, hogy arcoskodhatsz, nem kell dumálni, öreg, menj föl a színpadra, azt majd eldöntjük az arcoskodást. Bartos Erika fölment a színpadra, és eladott 100 ezer példányt, vagy többet. Ennyi. Fogd be és játssz! Bartos Erika játszott.

Cz. F.: Akkor hát eljutottunk ahhoz a kérdéshez, amiről már beszéltünk, hogy általában hogyan állsz neki az írásnak? Mi adja az ihletet?

Cs. L.: Igen, a legtöbbször kezdetben a helyszín adta. Például az Erdék és tündöknél, az Időmesternél, a koboldoknál, vagy a Kő Zsongornál egyértelműen a helyszín. Tehát annyira hatással volt rám a helyszín, illetve a helyszínhez tartozó monda, hogy ihajcsuhaj, de például nem is kellett a helyszínhez tartozó monda, mert az Erdék és tündöknél az óbányai völgynek nincs mondája. Minden helyünknek van mondája, és az óbányai völgynek nincs. És akkor én úgy döntöttem, hogy akkor én megírom annak a mondáját most. De ott a helyszín indított be mindenképpen. Aztán van például, amikor a név, a Kalán Miska – már sokszor szóba került –, ez a Farkas-árokban játszódik. Ha Kisújbanától megyünk lefelé Váraljáig, azt hívják Farkas-árok. Aranyat talált '97-ben egy amatőr geológus, tehát egyértelmű volt, Farkas-árok, Kalán Miska kútja, arany, tehát mesét kellett róla írnom, de ott a név, a Kalán Miska adott ihletet. Ilyet én nem tudok kitalálni. Ez a kanál-faragó cigányoknak a közös neve volt, azért Kalán, nem kanál, hanem ez a Kalán Miska kútja. Aztán van, ahol az alaptörténet például az Ördög könnycseppje, az az ördög szántotta hegyből alakult, vagy a remeték, amiről beszéltem

Pécsváradon, és Püspökszentlászlón az alap remete történet, tehát ott az indított el. Aztán ami tök jó volt, az a Kósza vár, erről is beszéltünk Pécsváradon. Ott pedig Szakonyi Balázs csinált egy rekonstrukciót arról a kósza várról, ami nem is biztos, hogy volt. És amikor megláttam egy három perces kisfilmet erről a kósza várról, akkor tudtam, hogy erről mesélt. Tudod, a név is jó, kósza, szél. Nekem ez a széllal asszociált, és akkor így. Tehát ezek adtak ihletet. Aztán a legnagyobb ihletadó az, amikor felkérnek egy megírásra. Tehát nekem az is nagyon löketet tud adni, amikor valakik felkérnek, hogy írjam meg egy hely történetét, például felkértek Szank esetében. Ez egy Bács-Kiskun megyei település. Nyílegyenes. Utcák így, meg így, még egy fa se volt. Semmi, amibe én bele tudnék kapaszkodni, sőt, mondaviláguk sem volt, csak a település neve, hogy Szank. Állítólag ez egy kun név, de még ez sincs bebizonyítva. Madárürüléket jelent egyébként. Képzeld el, ez sincs bebizonyítva, de az, amikor felkértek, az adott egy nagy löketet, és kerekítettem belőle, egy szuper jó kis kunmesét a török, illetve a tatárdúlással egybekötve.

Cz. F.: Amikor írsz, akkor tudod, hogyan szeretnéd befejezni, lezárni?

Cs. L.: Igen, erről már beszéltünk. Ez nagyon fontos. Tehát, hogy megvan az első, meg az utolsó mondat. Ez nagyon jó, amikor ott vagyok egy ilyen helyszínen, vagy valami beugrik, ez nagyon sokszor megvan, és akkor, amikor ez megvan, akkor tudom, hogy szerencsés helyzetben vagyunk. Megvan az első mondat és hogy mire megy ki a játék. Pillanatok alatt megvan az utolsó is, és akkor persze csak popsi kell, hogy megírd. De az nem árt, mert már megvan a lényeg. Van, amikor még nincs meg az utolsó mondat, és akkor ott már én találom ki, hogy mire menjen ki a játék. Tehát ott nem ihlet alapján, hanem én próbálom agyilag kitalálni. Nyilván az is ihlet, de nem pillanatnyi csapódás után jön, hanem akkor azért spekulálok, hogy mire menjen ki a játék. Tehát a legtöbbször megvan előre a csattanó, és az mindig csattanó, tehát az nagyon fontos, hogy legyen egy jó kis csattanó benne, de van, amikor menet közben alakul ki. Veszem a kockás lapot, megcsinálom a vázlatot, illetve, abból föllosztom, megvannak a szereplők, bedobálom, és akkor elkezdem. Kialakítom ezeket a kockákat, és akkor odateszem, hogy ez az első, ez a második fejezetem, és akkor így megvan az első váz, azt bővítgetem, naponta javítással. Heteken keresztül. Van, amikor két-három nap alatt vagy egy hét alatt megírom a történetet, és utána két hétig javítom, illetve bővítem. És akkor jön az érdekes momentum, amikor megkapja Radnai Évi, és ízekre szedi, tanácsol, ezt vegyük ki, azt rakjuk hozzá, és az ad egy új lendületet, és akkor újra neki tudok még egyszer

lendületből állni, mert akkor, amikor naponta háromszor-négyszer elolvasom a javításban, akkor már a végére azért elég jól unom ám. És akkor így ad egy lendületet még bele.

Cz. F.: Van-e olyan, hogy valamelyik részét nehezebb megírni, ha igen, akkor melyiket a legnehezebb?

Cs. L.: Igen, például, ha az általam kitalált verzió nem passzol a legendával, mert akkor ott ki kell találni valamit. Mint például a Kő Zsongornál is ki kellett találnom, hogy ússza meg a halált Zsongor és Csilla. Tehát azt ki kellett találni. Akkor leültem és jött, lehet, hogy több verzió is. Az is egy nehéz pillanat, amikor már sok minden van, de még nem látom át egészen a történetet, de ez is tök jó játék. Egy kicsit nehezebb, mint amikor minden önmagától működik, mert minden mesénél van egy olyan pont, amikor ki is mondom, hogy na, ezt most megcsíptem. Tehát akkor, amikor megvan az eleje, megvan a vége, és már a cselekmény is úgy kialakult, hogy a végével össze tudtam passzintani. Akkor még írok hozzá, mert még sok fejezet vissza van, de azt már tudom, hogy azt megcsíptem. Tehát addig az egy kicsit nehezebb, nem nehéz, de nehezebb, amíg nincs meg az, hogy igen, ezt megcsíptem.

Cz. F.: Volt olyan, akármelyik mesénél is, hogy egyszerűen nem tudta folytatni, mert elakadtál?

Cs. L.: Igen, 1-2 volt, akkor az Évi segített, de ez nem jellemző. Inkább a Bács-Kiskun megyei ötven történetnél volt ilyen. Ötven történetet kellett megírni, az nagyon durva volt. Ott igen, ott kértem Évi segítségét, mert egy nap meg kellett írnom egyet. Azok ilyen 3-4 oldalasak voltak, és Ő gondolkodott az elakadáson, míg én a másik történetet nyomtam. Inkább olyan volt, amikor ketyegett az óra, pályázat volt, és el kellett volna kezdeni a történetet, és az Istennek nem tudtam, hogy mi lesz. A *Varázspatkó*, emlékszem, egy hatalmas nagy szenvedés volt. Kint jártam a szászvári bányánál, napokon keresztül feküdtem mindenhol, próbáltam, és nem, nem jött az ihlet. Aztán egyszer csak beakadt, és akkor kiderült, hogy kevés is a hely, amit meghatároztunk, hogy mennyi lesz a terjedelem. Aztán fölkerítkeztem Bikal meséjére, és ott sem találtam semmi jó kis dolgot, amibe belekapaszkodhattam volna. Eltelt két, két és fél év, polgármester úr folyamatosan nyüstölt, hogy most már csináljak valamit, ne tőköljek, és egyszer csak beugrott valami, és akkor már ment a dolog, de hát a kezdésnél, hogyha nincs meg az a pillanat... Mert ott felkérés volt, és mégsem ment, igen. Mert nem volt Bikalnak egy története. Pesti János bácsinak az *Ördögszántotta hegy* mondáskötetéből dolgozom, ez egy baranyai népmonda gyűjtemény. Berze már gyűjtött itt a századelőn, és akkor János bácsi erre rádolgozott. Ezt használom én. Na, Bikal ebben nincs benne. Szinte alig van település, ami ne lenne benne, de Bikal nem volt benne. Tehát nem tudtam kiindulni

semmiből a Garabonciások könyvével kapcsolatban. A Puchner család ott van, de mivel élnek, még nem akartam kihegyezni a Puchner családra. Aztán belekerültek, és egész jól vették, sőt, ott az öreg Puchner adott házi sztorikat is, saját dolgokat bele tudtam venni, de ott is kellett egy kiindulópont, hogy neki tudjak kezdeni. De a bikali történetnél nem voltunk határidőhöz kötve. A *Varázspatkónál* határidőhöz voltunk kötve, az sürgető volt, az nagyon kényelmetlen. Másra nem nagyon emlékszem, a *Varázspatkóra* igen, hogy ketyegett az óra, és mondtam, nem fogom befejezni. Aztán a Szank is egy olyan lett, hogy februárban voltam lent Kiskunmajsán, illetve Szankon, és azt mondta polgármester úr, hogy akkor júniusra könyv kell, hogy legyen belőle. Tudod, akkor én megírom, megrajzolják, még a nyomda, tehát az is egy ilyen. Az a jó – bizonyos szempontból jó, bizonyos szempontból nem jó –, hogyha évekig bent van a fiókban, mert sokszor előveszem, és akkor még mindig egy kicsit tudom csiszolni. A Szank, az nem volt csiszolva. Csú, ami kiszakadt belőlem! Évi besegített a csiszolásba, de néha olvasom, és akkor azt mondom, hogy hú, még egy kicsit lehetett volna vele variálni.

Cz. F.: És utólag már nem lehet, hogy egy újabb verzió, frissített verzió kikerüljön?

Cs. L.: De, most csinálunk a *Varázspatkónál*, persze. Mondtam, hogy meg volt pályázatban adva, hogy ennyi oldalnak kell neki lenni. Az is sokszor megvan pályázatnál, hogy hány oldalnak kell lennie, és még nincs kész a mese, tehát nem úgy adjuk be a pályázatot, hogy megvan a kézirat, és akkor készítjük el a könyvtervet, és már látom, hogy hány oldal lesz a könyv. A könyvterv az, amikor látod, hogy ekkora lesz a könyv, ennyi rajz kell bele, ide jön a rajz, oda jön a rajz, és így akkor látod, hány oldalas lesz, de a varázspatkónál még semmi nem volt, de be kellett írni, hogy hány oldal lesz. És akkor így a végén meg annyira jöttek a gondolatok, hogy egy csomó minden kimaradt belőle. Most pótoljuk, most jön a *Varázspatkónak* a bővített verziója.

Cz. F.: Mi adta az ötletet ahhoz, hogy a meséknek az elkészülési menetét megoszd az interneten?

Cs. L.: Tudod, ha elküldöd a kéziratodat egy kiadónak, akkor egy rövid szinopszist kell róla írni. Fél oldal, egy oldal, két oldal, ahogy megadják, vagy ahogy te gondolod. És akkor gondoltam, hogy én is írok szinopszisokat, de ezek közül nem mind szinopszis. Van, amelyik szinopszis, mert sokszor majdnem nincs is a cselekményről szó benne. Az ötletet inkább az adja, hogy akkor, amikor már kész vagyok, Évi is kijavította, és már azt is tudom olvasni, amit az Évi kijavított, tehát nem tudok tőle megszabadulni. Olvasnám, de már nem megy, nem veszi be a gyomrom, de még mindig akarnék vele

valamit csinálni, akkor két dolgot szoktam csinálni: vagy egy cikket írok róla valamelyik újságban, és ez a cikk általában összevág ezzel a szinopszishoz nevezett valamivel. Tehát még muszáj volt kiírnom magamból. Bár a könyvhöz még nem tudok hozzányúlni, mert már nem érdekel, akarnám, de nem is tudok, meg már nem is lenne jó hozzányúlni, akkor még ez ilyen pótcselekvés talán. Ez a legjobb kép, ez most jutott eszembe. Igen, ilyen pótcselekvés, hogy még nem tudok megszabadulni tőle, de még akarnám egy kicsit simogatni, dédelgetni, és akkor így megpróbáltam poénosan leírni, hogyan születtek meg ezek a történetek. Nem tudom, hogy olvassa-e egyáltalán valaki. Talán az egy-két Császár Levente fan, mert hogy vannak, de őket leszámítva, nem tudom.

Cz. F.: És akkor a *Mesemívest* is ilyen céllal hoztad létre?

Cs. L.: Le kellett írni, hogy néz ki a mese, vagy milyen könyvem van, és akkor úgy gondoltam, hogy legyen egy hagyományos, nem új, modern, hanem egy hagyományos weboldal, ahol fent van minden, és akkor, ha valaki érdeklődik bármiről, akkor csak leírom, hogy fölmegy a mesemives.hu oldalra, és ott mindent megtalál, hogyha kérdése van utána, akkor azt írhat és válaszolok neki nagyon szívesen, de az alapot ott megtalálja. Milyen könyvek vannak, milyen kézirataim vannak, amiket még nem adtam ki. Az is fontos volt, hogy odarakjam a főmenübe azokat a kéziratokat, amik nincsenek kiadva, hátha egyszer valaki olyan is rábukkan az oldalra, aki ott lakik, aminek megírtam a meséjét, és nem is tudja, hogy van kézirat. Például ott a *Mátra meséje*, és hátha egyszer valamikor valaki olvasná, eljutna oda, és látja ott a Mátra meséje, hát adjuk már ki, persze. Tehát ott vannak azok a kéziratok, amik még nincsenek kiadva.

Cz. F.: Ha már szóba került a kiadatlan kézirat, említetted Pécsnek a meséjét. Miről is szólna ez pontosan?

Cs. L.: Ez a Dömör, a *Dömörkapu meséje*. Ott álltam a Flóra kilátónál, és érdekes volt, hogy ott van a Dömörkapu, ahol Pesti János bácsi gyűjtése alapján élt a Dömör nemzetség, a törpék. Van egy jó kis legenda, hogy ott furulyázott a pásztor, és akkor meggyógyították a törpék a kedvesét. Tehát így tartottam magam ehhez a vonalhoz, de aztán ahogy elnézel a Kelet-Mecsekre. látod, onnan fentről a Flóra pihenőtől a Kelet-mecceket, az óriások hazáját. És akkor jó ötletnek tűnt összeengedni az óriásokat a törpékkel. De persze aztán nem lett belőle semmi, mert a mese egyszer csak önálló életre kelt, és benne vannak az óriások, de nem a törpék győzik le a három gonosz óriást, hanem majd a főszereplő fiú, a juhász fiú, az András juhász. Tehát ez egy nagyon erős, jó kis népmesés,

nem mindenbe tudom azért belesűríteni a népmesei mondanivalót, de ebben tők jól sikerült. Tehát *Dömör király* címen jelenik majd meg. És ugye ebben hét vagy nyolc, talán hét helyi mondát belevettem, ami ott van abban a körben: *Lámpás-völgy*, *Gyűlés*, *Kantavár*, *Szamárkút*, *Mecsek óriásai*, *Dömörkapu törpéi*, meg az első bányászhely az András-akna, ahol az első bánya volt Pécsen. Innen kapta András a nevét. A Flóra pihenőről pedig Flóra, a lány. Ezeket is leközelítjük, tehát ezeket egy az egyben betettem a könyv végére, benne lesznek, hogy aki olvassa, az megismerje ezeket a mondákat, főleg a pécsiek. Az a szál, azt szeretném, hogyha bekerülne az általános iskolák negyedik vagy ötödik osztályába, amikor a mondavilágról tanulnak a gyerekek, és ott kapásból tudnak vele tanárnők, tanítónők foglalkozni, hogy ez a monda Pécs mondája. Itt van, elolvashatod, öcsém, nem tizenöt oldal, húsz sor. Kiállóva a legjobb része, és meglátjuk, hogy hogy lehetett ezt átalakítani mesévé. És mivel Radnai Évi – mondtam, hogy elég jól belenyúl a szövegekbe –, itt nagyon-nagyon belenyúlt, és nagyon érdekes volt, mert más véget javasolt, mint ami az enyém volt, és az övé jobb volt. Úgyhogy följánlottam neki, hogy mit szólnál hozzá, és Évivel társszerkesztők lettünk. Egyharmad részét kihúztam, hozzáírt más dolgokat. Előnyére vált, és akkor így közös munkánk lesz Pécsnek. Évi pécsi, így jobb vége is lett, mint az enyém.

Cz. F.: Ezt már valamilyen formában kérdeztem, de most az a kérdés, hogy az eddigi történeteid közül van-e kedvenc?

Cs. L.: Igen, persze. A *Koboldok kincse*, egyértelmű. Az az én Magnum opusom, meg a *Csutka* is ott van, amiről beszéltem az előbb, a Mátra, a Mátra meséiről, az öreganyóról. Sajnos, kézirat csak, de iszonyatosan erős lesz. Aztán a *Mocsoládia*, amiről még nem esett szó, és az egy nagyon népmesés, és nagyon-nagyon szeretem. Annak megírtam a folytatását, és a szándékom, hogy amikor újra kiadjuk a *Mocsoládiát*, a folytatással együtt legyen, ami legalább olyan erős lesz. A *Varázspatkóig* föl tudunk indulni, ami nagyon erős lesz, de a *Koboldok kincse* az, amelyik viszi a prímet. Ez Vékényhez kötődik, ez egy kis mecseki település Kárász mellett, 150 fős az egész, de ez volt az, aminél iszonyatosan erős volt az ihlet sugallata, ott mindent megkaptam, amikor kimentem a bányagödörbe és a fény és a sötét játszott velem. Pillanatok alatt lejött a történet, csak kitölteni kellett. Én nem tudom, hogy így fogok-e még tudni megfogalmazni népmesei tanítást. Tudod, amikor a legkisebb elviszi a balhét.

Cz. F.: Végül olyan kérdésem lenne, hogy azt mondtad, „én akkor vagyok a legboldogabb, ha mesét írok”. Tehát akkor ez azt jelenti, hogy nemcsak az olvasóknak írsz, hanem saját magadnak is örömforrás a meseírás?

Cs. L.: Csak magamnak írok. Olvasónak csak pénzért írom. Az igazi öröm, az magamnak szól, tehát magamnak írok. Arcoskodhatok itt, tudod, hogy a méhészek így meg úgy... nem, nem, magamnak. Persze, első. Ezért nagyon érdekes, amikor némely településnél összeül a képviselő-testület, kistelepülésről beszélünk, nagyon komoly képviselőtestülettel, és akkor megnézik a kéziratot, hogy ez így jó lesz-e nekik, és akkor én ezt el szoktam mondani polgármester úrnak, meg képviselőknek is, hogy minden egyes könyv a gyerekem, minden egyes könyv. Tehát én addig nem adom ki, amíg abból a maximumot ki nem hozom. Tehát ők azt gondolják, hogy elnagyolok valamit, vagy próbálok leellenőrizni, nincs olyan, hogy én vagyok a legjobb ellenőr magamnak, mert addig, amíg az nem a legtökéletesebb, addig azt nem adom ki a kezem közül. Egy-kettő van olyan, amelyik nem került ki teljesen tökéletesen, de csak azért, mert nem tudtam tökéletesebbre csinálni. Éreztem, tudom, ilyen a *Korró* például. Nem tudom, beszéltünk a korról, az egy nagyon fontos mánfai cigány mese, a Korró, mivel a hollók korrognak. Ők nem kárognak, hanem korrognak, és van egy cigány fiú, aki hollóvá tud változni, mert a cigányok régen madarakból lettek – ez az alap cigány legenda. És akkor én csináltam a Melegmányi-völgyben egy ilyen cigány fiú hőst, aki ott igazságot tesz, és tök jó történeteket találtam ki, a fejezeteknél, de mégsem állt az egész úgy össze, ahogy én gondoltam volna. Radnai Évi mondta, hogy egyszer majd próbáljunk valamit kezdeni vele, hátha ő – akkor az Évi még nem volt –, majd belenyúl, segít, hogy a döcögős részeken átmenjünk, de nem tudtam vele mit csinálni, és polgármesterasszonynak meg marhára tetszett. Tehát nagyon érdekes. Mondom „Ez, így, neked?” és akkor azt mondta „Igen” és akkor így meglett a Korró. Na, azzal nem vagyok százszázalékig megelégedve. Az alapötlet nagyon jó, meg a hős. A *Korró* hősem az nagyon, nagyon jó. De nem tudtam a könyvet teljesen, olajozottan egymásba nyomatni.

Cz. F.: Az összes műfaj között milyen helyet foglal el nálad a mese? Mint írónak és mint olvasónak. A mese mindenkinek felett, vagy azért az egyéb műfajok is fontosak?

Cs. L.: Mint írónak, persze. Mert megkérdezték, miért a mese és mondtam, hogy mert nem tudok mást írni, meg hát a csoda. Tehát, hogy egy realiztikus regényben azért logikusnak kell lenniük a dolgoknak. Itt azért hirtelen jön egy csoda és mindjárt megoldódik minden. Tehát a csodával szuper jól lehet dolgozni. Fogyasztóként nem

tom', hát azok, amiket nagyon szeretek, könyvek, azok is valamilyen szinten a mondavilágból vannak, ugye nekem az egyik első számú Wass Albert *Funtinelli boszorkánya*¹. Wass Albert azt a funtinelli mondavilágból kiindulva írta, ott volt egy boszorkány. Kós Károly *Varju-nemzetsége* a másik, ott is kőkeményen az öreg Kós Karcsi bácsi belevette Kalotaszeg mondavilágát. De szeretem az amerikai, realisztikus regényeket is.

Pécs, 2022. 07. 11.

2. melléklet: *Császár Levente: Mézes-tanya*

Csend borult a tájra. A természet még téli álmát aludta. Az első napsugár óvatosan kémlelt be a kert végében álló fa alá, tolakodásával nem akarta megzavarni a békés szunnyadást. Ezt a lágy simogatást érezhette meg az a kis méh, amely kikémlelt a kas oltalmat adó melegéből. Végzett néhány tornagyakorlatot, átmozgatta dermedt szárnyacskáit, majd felröppent a hűs levegőbe. A méhecske önfeledten adta át magát a repülés ötömének, hisz hónapok óta a kas falai között pihent tucatnyi társával együtt. oly mértékben belefeledkezett a repülés örömébe, hogy későn vette észre a madarat, amely lesben állt egy faágon. A vadász jól tudta: ha kisüt a nap, egy kíváncsi kis méh biztos kimerészkedik a kas melegéből. A madár elszántan vette üldözőbe a méhecskét. A hideg és a hosszú szendergés miatt a kis méh ügyetlenül menekült a támadó éles csőre elől. Az utolsó pillanatban sikerült berepülnie a kas nyílásán. A pórul járt vadász hangos koppanással ütközött a kas oldalának. Mérges csivitelés közepette állt odébb más eleség után nézni. A nagy ricsajra feléledt a kas. Felbolydult a telelőcsomó, ahol a békés téli hónapok alatt a méhcsalád összebújva szendergett és közösen melegítették egymást. Több kíváncsi kis méh kikandikált a kas nyílásán, miközben a megmenekült méhecske izgatott zümmögéssel mesélte kalandját társainak. Most, hogy véget ért a szendergés, nekiálltak a méhecskék a tavaszi nagytakarításnak. Tisztára pucolták a kast a pincétől a padlásig, a téli álom alatt összegyűlt szemetet kisöpörték belőle. S szárnyacskáik rezegtetésével kiszellőztették otthonukat. De nem csak a házukat takarították ki. Maguk is megtisztálkodtak: tisztuló repülést végeztek a friss levegőn. A méhecskékkal együtt a Természet is nyújtózott egy nagyot a hosszú álom után. A fák hajtásnak indultak, rügyek díszítették az ágakat. Ezeket a rügyeket keresték fel először a méhek. A hajtáson lévő ragadós, gyantaszerű anyagot kezdték gyűjteni. Ez a

¹ Wass Albert: *A funtinelli boszorkány*

mézza, de van, ki a „fák könnyének” nevezi. A méhecskék behordták a mézgát a kasba. Titkos recept alapján ebből készítik a propoliszt. Ez után az építészek nekifogtak a kas javításának. Ezzel a ragadós méhszurokkal bekenték a réseket, repedéseket. A propolisz nem csak kiváló tömítő és hőszigetelő, hanem az illata is nagyon kellemes. A kast keresztüljárta az üde aroma. Ha ezt a méhecskék beszippantják, egészségesek maradnak. A kőművesek a szigetelés után nekiálltak a belső munkálatoknak. A fiatal méhek termelik a viaszt. A kőművesek ebből a jól gyúrható anyagból rengeteg hatszögletű kis kamrát építettek. Ezekbe a sejtekbe raktározzák majd el a virágnektárt és a virágport, melynek gyűjtéséhez a méhecskék hamarosan nekifognak.

A kas legbelseje szigorúan le volt zárva a többi méhecske előtt. A bejáratot rendíthetetlen strázsák állták el, akárki ide nem tehetette be a lábát. Ez a méhanya, a méhkirálynő szentélye. Szolgák serege leste őfelsége minden kívánságát. Tejben fürösztötték, méhtejben, melyet a méhecskék saját maguk termelnek virágporból és nektárból. Ez a méhpempő. A méhpempő a királyné kedvenc elesége is egyben. A dajkaméhek a méhtejjel reggeltől estig etették úrnőjüket. A királynő a kőművesek által elkészített hatszögletű viaszüregekbe, sejtekbe rakta le petéit. Dajkaméhek megszámlálhatatlan sokasága etette az újszülött méhecskéket. Nemsokára virágot bontanak a fák, a családnak sok dolgos kézre lesz szüksége.

Virágba borultak a gyümölcsfák. Az illatot követve ezernyi méh repült ki a kasból. Fáról fára, virágról virágra szállva gyűjtötték a nektárt. Nagyokat falatoztak az édes nedűből. A gyomruk felső részében található a mézhólyag, ebben szállították az összegyűjtött virágnektárt és vizet a kasba. A méhek egy másik csapata virágot gyűjtött a lábuknál lévő kis kosárákba. Minden egyes méhecske rengeteget fordult a virágtenger és a kas között. A kis méhek csordultig töltötték kosárkáikat, alig bírtak berepülni vele a kasba. Miután lepakolták rakományait, újabb forduló következett. S ahogy virágról virágra szállkostak, szorgalmi feladatként elvégezték a növények beporzását is. Jó, ha tudjátok: csak a lány méhecskék dolgoznak! A fiú méhek naphosszat a kasban henyélnek. A heréknek az utódok nemzése a feladata. S noha a közös munkában mihasznák, nekik köszönhető, hogy sok kis méhcsecsemő születik. Naponta több ezer fiatal lát napvilágot, így a dajkaméheknek, akik ezeket a pólyásméheket gondozzák, rengeteg a feladata. Amelyik kis méh megerősödött, rögtön kistestvérét kezdte gondozni, méhpempővel etette. Ahogy nőttek a méhecskék, úgy tudtak egyre több feladatot ellátni. Építették a kast, a berepülő fuvarosokat fogadták, a hat-szögletű sejtekben mézzé érlelték a virágnektárt. Őrséget álltak, védték az éléskamrát. S majd ha kellően megerősödnek, és megfelelő tapasztalatra tesznek szert, indulhatnak gyűjteni.

Kibontotta virágát a fűz, a tölgy, a repce és a mezei virágok sokasága. A sorban az akác következett, majd pár hét múlva a hárs, s utána a napraforgó tenger. Az ágakról illatos

csomókban lógtak a virágfürtök. Az akác virágából készül a legízletesebb méz, az akácméz, ezért ekkor a legnagyobb a dologidő. „Sziasztok, akácok!”, zümmögtek a méhecskék. „Szervusztok, kis méhek!”, susogta az akácerdő, aki tárt karokkal várta a szorgos sereget. „Adjon Isten, Hárs apó!”, köszöntötték a munkások az édes illatú fát. „Jó napot kisméhek, már vártalak benneteket!”, dörögte az öreg fa, s felkínálta virágait a méhek számára, akik ellepték az ágakat. Megtömték pocakjukat virágnektárral, kis kosárkáikba virágport pakoltak, és meg sem álltak vele a kamrákig. Nyár végére telehordták a kast. Csurig teltek a hatszögletű éléskamrák, lesz ennivaló télire bőven.

A mézkészítés olyan, akár egy varázslat. A sejtekbe ürített nektárt a belső munkások többször is felszívták a mézhólyagjukba, ott megérlelték, majd ismét visszaengedték a sejtekbe. Közben, mint egy legyezővel, a szárnyuk rezegtetésével szárították a híg mézet, míg be nem sűrűsödött. Ezt követően viaszlappal fedték be a kamrákat, hogy alatta a méz arannyá érlelődjön. Munka után a méhecskék az erdei forráshoz indultak inni, hogy a hús vízzel oltsák szomjukat és vigyenek a kasban szomjazó testvérkéiknek is. Repülés közben érdekes dologra lettek figyelmesek. Az erdő szélén rokon méhek tanyáztak. Ezeknek a családoknak a sokasága négyszögletes fakaptárakban lakott. Szabályos rendben sorakoztak, mint egy hatalmas Kaptárváros.

Napok óta megkettőzött őrség védte a kas bejáratát. Darazsak ólálkodtak a környéken, ezért az éberség. Nem véletlenül portyázik erre a darázs népség. Mézre fáj a foguk. Mégpedig arra a mézre, amit a kis méhek tavasztól, a nyáron át készítettek. A darazsak nem tudnak a nektárból mézet előállítani, így a méhecskék éléskamrájából akartak élelmet szerezni. Ráadásul a lódarazsak még attól sem riadtak vissza, hogy a méhecskéket nektárostól rabolják el. A lódarazsak félelmetes zümmögéssel közelítettek a kas felé. De a kis méhek nem ijednek meg, ha az otthonukat kell védelmezni. Riadót fújtak és megkezdtek az ellentámadást. Igaz, hogy a lódarázs nagyobb termetű, de a méhek sokkal többen voltak. Bolyba fogták a kiszemelt áldozatot és elpusztították a betolakodót. Sok méh darazsat győz! A lódarazsak sem adták fel egykönnyen. Megerősítve tértek vissza. Szövetségre léptek a halálfejes pillangók nemzettségével. S a lepkék legalább annyira kedvelik a mézet, mint a darazsak. A méhek is megerősítették a sereget, besoroztak minden hadra fogható munkást. Leállt a szállítás, az építkezés. Harci ruhát öltöttek és fullánkot élesítettek a katonák. Hiába a pillangók rémisztő hadimaszkja, hiába a lódarázs rettentő termete. A méh, ha otthonát és mézét kell védeni, nem ijed meg senki rablófiától. Hangos zümmögés közepette, önfeláldozóan döfték bele fullánkjukat az ellenségbe. A csata végén fejvesztve menekült a betolakodók serege.

Sokasodott a család. A királynő annyi kis méhnek adott életet, hogy már nehézkesen fértek el az otthonukban. Felderítők röppentek ki, a család egy részének kerestek új lakhelyet. Miután ez megtörtént, az öreg királyné népének felével kirepült a kasból Ez a rajzás. Hasukat a méhek jól megtöltötték mézzel és nektárral, hogy legyen elegendő útravalójuk a rajzás alatt. A kiválasztott helyen aztán a raj nekiállt az új otthonuk felépítésének. A régi lakásban az otthon maradtak megtartották az új királyné esküvőjét. A fiatal méhanya esküvői táncot lejtett a herékkel, a fiúméhekkel, akik idáig csak henyéltek. A násztánc, nászrepülés után a királynő lerakta petéit, hogy a család újra benépesedjen. S ha majd ismét kitavaszodik, nekikezdenek a gyűjtésnek és a mézkészítésnek.

Lehullottak a levelek, deresedett a határ. A Természet lassan nyugovóra tér. A család a kasban összegbújt, hogy közösen melegítsék egymást a telelőfűrtben. Néha-néha még kihallatszott valami halk zümmögés, ahogy az idősebbek a fiataloknak meséltek. A méhecskék közben váltogatták egymást. Aki nagyon fázott, az beljebb bújt. Így tartották melegen magukat és a bolyt, miközben az örök éberén virrasztottak. Az első havat békesség fogadta a kas környékén.

Szorgos a méh, s ügyes, ért mindenhez. Ha kell, kiváló mester, fuvaros, szakács, dajka. Ha a szükség úgy hozza, rettenthetetlen katona, önfeláldozó strázsa. S ne feledjük, mestere a mézkészítés varázslatának. De a legnagyobb erősségük az összetartozásban rejlik. A család egybetartásában. Példás életükre igaz a mondás: „Sok kicsi, sokra megy!”

3. melléklet: *Interjú a pécsi Csorba Győző Könyvtár munkatársával, Győriné Kövesdi Zsuzsannával*

1) Milyen gyakran tartanak könyvbemutatót, író-olvasó találkozót a helyi, pécsi írók új műveikhez kapcsolódóan?

Az óvodák a tömegközlekedés használatának elkerülése érdekében a közeli könyvtárakat szokták látogatni. A Várkonyi Nándor könyvtár gyakrabban szervezhet könyvbemutatókat óvodásoknak, mivel a környékén több óvoda is van. A Tudásközpontban ritkábban vannak könyvbemutatók, legutóbb a *Mesekincstár* sorozat írója tartott könyvbemutatót. A bemutatókért a könyvtár fizet az íróknak. Például Harcos Bálintnak, Dániel Andrásnak, illetve a Várkonyi Nándor könyvtár szervezett Marék Veronika kiállítását.

A Tudásközpont évente egy alkalommal szokott, egy rendezvénysorozat keretén belül könyvbemutatót szervezni. Erre általában túljelentkezés szokott lenni, mert nincs elég hely az

óvodásoknak szánt foglalkozásoknak, mivel azokat nem szeretnék egy kétszázfős, ülőhelyes teremben tartani, ezért a gyermekkönyvtárban tartják. A PécsLIT fesztiválon hétköznaponként óvadás csoportok számára alkalmas programokat szerveznek.

2) Milyen típusú, jellegű a kapcsolattartás, az együttműködés a helyi óvodák, az általános iskolai tanítók és a gyermekkönyvtár között? Mennyire igényelnek a pedagógusok rendszeres foglalkozásokat a könyvtárban? Milyen témákban?

A Csorba Győző Könyvtár gyermekkönyvtárainak honlapjain lévő elérhetőségeken keresztül kereshetik meg a pedagógusok a könyvtárakat, illetve a könyvtárosok a honlapokon megjelölik a foglalkozások címét (ez viszont már régen volt frissítve). A könyvtár munkatársai tartanak foglalkozásokat. A foglalkozások középpontjában szemléltetéssel vagy drámajátékkal egybekötött mesemondás áll. Általában könyvnézegetéssel és kézműveskedéssel zárul a foglalkozás. A foglalkozások során az olvasás-írás előkészítéséhez is kapcsolódnak, játékos feladatok alkalmazásával.

Az óvadás csoportok havi egyszer tudnak elmenni foglalkozásra.

A könyvtárosok a Tudásközpontban fontosnak tekintik, hogy a lehető legtöbb óvadás korú gyermek beiratkozzon a könyvtárba. Vallják, hogy az olvasóvá nevelés már nulla éves korban kezdődik. Legfontosabb céljuk az óvodákon keresztül a könyvtárba nem járó szülőket meggyőzni arról, hogy hozzák el gyermekeiket a könyvtárba.

A könyvtár két típusú foglalkozást szervez, az egyik a már említett, tematikus foglalkozás, a másik a könyvtár bemutató foglalkozás. Itt a gyermekeknek megmutatják, hogyan kell a könyvtárt használni, mit szabad tenni benne és mit nem, megismerkedhetnek a könyvekkel, és a könyvtár és könyvesbolt közötti különbségekkel. A gyermekeket a pedagógusoknak először egy ilyen foglalkozásra kell elvinniük. Minden könyvtárnak más helye van a foglalkozásra, a Tudásközpont Gyermekkönyvtárának foglalkozásai a könyvtár végében szoktak lenni. Ezen a foglalkozáson a gyermekek mindig kapnak legalább egy könyvet a kezükbe, valamilyen játék keretében. Nem mehetnek el a könyvtárból anélkül, hogy könyvet fogtak volna a kezükben.

3) Milyen szintű érdeklődés mutatkozik a helyi írók művei iránt az óvodások szülei, illetve pedagógusai körében?

A PécsLIT keretében a Tudásközpont hívott meg pécsi írókat, viszont a találkozók elsősorban családi program keretében tudnak megvalósulni, könyvbemutatót inkább szülőknek

szoktak tartani. Nincs sok kifejezetten óvodásoknak szóló könyv, illetve a magánkiadású könyvek a könyvtár számára nehezen beszerezhetők, a közbeszerzés miatt.

Méhes Károlyt ismerik személyesen is a könyvtárban, van vele kapcsolatuk, illetve Szakács Esztert is, mivel ő a könyvtár munkatársa.

Egy óvadás számára nem lehet olyan író-olvasó találkozót szervezni, mint a felnőtteknek.

4) *Mennyire keresik, ismerik az óvodapedagógusok, tanítók a Pécs környéki népmesekincsből táplálkozó, vagy a helyi táj, épített környezet által ihletett jelenkori meséket? Császár Levente meséinek volt-e már könyvbemutatója a gyermekkönyvtárban? Ha igen, milyen volt a visszhangja? Ön szerint mi a különlegessége ezeknek a meséknek?*

Berze Nagy János gyűjtéseiből az állatszereplős mesék valók leginkább az óvadás korosztálynak, és a mondái.

5) *Mekkora az érdeklődés Császár Levente meséi iránt az óvodások szülei körében?*

Császár Levente meséit még nem mutatták meg az óvodásoknak, ettől függetlenül keresték a műveit, amelyek közül négy van meg a Tudásközpontban: *Erdék és Tündők regéje*, *Aprónépek országa*, *Az erdő íze*, *Mézes-tanya*. *Erdék és Tündők regéje* 2020 óta van meg a könyvtárban, azóta összesen nagyjából 14-en kölcsönözték ki. Az *Aprónépek országa* 2018-tól szerepel, két példányban a könyvtár könyvei között, ezek közül egy példányt megközelítőleg 23-an, a másikat 15-en kölcsönözték ki. *Az erdő íze* 2011 óta van a könyvtár gyűjteményében, azóta nagyjából 30-an kölcsönözték ki. A *Mézes-tanya* 2012-óta van a könyvtár gyűjteményében, azóta óta megközelítőleg 20 fő kölcsönözte ki. Az adatok azért nem lehetnek pontosak, mert gyakori volt a könyvek esetében a hosszabbítás, az újra kölcsönzés, illetve a családon belüli továbbadás is. Ezek igen szép számok, főleg annak tükrében, hogy 2020 és 2021-ben a könyvtár a COVID19 pandémia miatt sokáig zárva tartott.

Pécs, 2022. 12. 09.

4. melléklet: *Interjú a pécsi Csorba Győző Könyvtár Apáczai Csere János Fiókkönyvtár munkatársával, Váló Judittal*

1) *Milyen gyakran tartanak könyvbemutatót, író-olvasó találkozót a helyi, pécsi írók új műveikhez kapcsolódóan?*

Évente egy alkalommal tartanak könyvbemutatót, törekednek arra, hogy helyi íróknak is adjanak lehetőséget. Személyes megkeresésre külön lehetőséget is adnának a helyi íróknak.

2) Milyen típusú, jellegű a kapcsolattartás, az együttműködés a helyi óvodák, az általános iskolai tanítók és a gyermekkönyvtár között? Mennyire igényelnek a pedagógusok rendszeres foglalkozásokat a könyvtárban? Milyen témákban?

Az Apáczai Csere János Fiókkönyvtár iskolai könyvtár is, ezért szoros a kapcsolat a pedagógusokkal, gyakran keresik egymást. A könyvtár biztosítja az iskolának és az óvodáknak a foglalkozásokat. Szoros a kapcsolattartás. A pedagógusok és az óvodás csoportok, illetve iskolás osztályok minden évben visszatérnek.

A könyvtárban tartott foglalkozások közt szerepel könyvtárhasználati foglalkozás, az ún. Bölcs bagoly foglalkozás, amely egy teljes éven át zajlik, ebben a tanévben is nyolc osztály játszik benne. Emellett tartanak Népmese napja foglalkozást, ami nagyon népszerű, illetve az abban az évben évfordulás íróhoz, költőhöz kapcsolódó foglalkozást is tartanak, például ebben a tanévben tartottak Bálint Ágnes órát, illetve Nemes Nagy Ágnes 100-at is, melyek nagyon népszerűek.

3) Milyen szintű érdeklődés mutatkozik a helyi írók művei iránt az óvodások szülei, illetve pedagógusai körében?

Akkor van elsősorban érdeklődés, ha van erre (az adott íróra/mesére) épülő foglalkozás, vagy író-olvasó találkozó. Tehát a könyvtárnak először meg kell ismertetnie az írókat a szülőkkel, illetve a pedagógusokkal.

4) Mennyire keresik, ismerik az óvodapedagógusok, tanítók a Pécs környéki népmesekincsből táplálkozó, vagy a helyi táj, épített környezet által ihletett jelenkori mesék? Császár Levente meséinek volt-e már könyvbemutatója a gyermekkönyvtárban? Ha igen, milyen volt a visszhangja? Ön szerint mi a különlegessége ezeknek a meséknek?

A Pécs környéki, Baranya megyei helyi tájhoz kötődő szépirodalom benne van a tananyagban, a Rejtett kincsek nyomában – Baranyai népmonda gyűjteménynek köszönhetően, amiből a Baranya megyéhez kapcsolódó fejezetet szokták feladni a gyermekeknek kutatómunkára.

Császár Levente tartott már könyvbemutatót a könyvtárban és népszerű is volt. A visszhangja is pozitív volt, több könyvet is vásároltak tőle, a könyvtár is.

Meséi közelebb hozzák a gyermekekhez az általuk ismert mecseki környezetet, ezért több könyvét is felhasználták. A *Bölcs Remetére* még foglalkozást is építettek, mert népszerű volt, és az alsós korosztály számára ideális ismereteket tartalmaz. Az *Erdék és Tündők* is nagyon tetszett a gyerekeknek, több foglalkozásra is felhasználták. A *Kő Zsongor* közel hozta a Mecsek fontos helyeit a gyerekekhez, amiket ők már ismertek. Az *időmester* és a *Korró* azonban már nem került foglalkozáson feldolgozásra.

5) Mekkora az érdeklődés Császár Levente meséi iránt az óvodások szülei körében?

Jelenleg nem keresik Császár Levente könyveit, mert ehhez egy foglalkozást kellene kapcsolni. Amikor volt foglalkozás, akkor vitték. Mert a könyvekhez kell egy „jó reklám”, hogy felkeltsék az érdeklődést.

2017-ig visszamenően, a könyvtárban meglévő könyveket, a hosszabbításokat is beleszámolva, többen is kivették. A *Kő Zsongor*t 5-ször, *Az erdő ízét* 3-szor, a *Mézes-tanyát* összesen 8-szor, *Az időmestert* egyszer sem, az *Erdék és Tündöket* 12-szer, az *Erdék és Tündők regéjét* 1-szer, A *Bölcs Remetét* pedig 2-szer vették ki a könyvtárból 2017 óta. Ebbe az időszakba természetesen beletartozott a COVID19 pandémia időszaka is, amikor a könyvtárak hosszú ideig zárva tartottak.

Pécs, 2022. 12. 16.

5. melléklet: Interjú a Nyugati Városrészi Óvoda Zipernowsky Károly Utcai Tagóvodájának óvodapedagógusával, Horváth Liliannal

1) Mi alapján választja a meséket a mesebemutató foglalkozásokhoz?

A mesék választásakor fontos szerepet játszik, hogy az adott mese a gyerekek életkorának megfelelő legyen. Olyan meséket, verseket választunk, melyek a gyerekeket szórakoztató, kíváncsiságukat felkeltő, róluk szóló történetekből kerülnek ki. Fontosnak tartjuk továbbá, hogy tartalmi elemei kapcsolódjanak a heti projekt témáinkhoz.

2) Milyen nevelési célokat helyez a középpontba egy-egy mese kiválasztásánál? A mesefoglalkozások során hogyan valósul meg a különböző nevelési területek összekapcsolása? (anyanyelvi nevelés, vizuális nevelés, környezeti nevelés)

A művészi értékű gyermekirodalmi alkotás az esztétikai és érzelmi hatások révén a személyiség sokoldalú gazdagodását biztosítja, emellett a beszédképesség fejlesztésének a hatékony eszköze. Célunk, hogy mindenki megtalálja a neki tetsző verset, mondókát, mesét és spontán idézze azokat. A gyerekek a versek és mesék által értik meg igazán a körülöttük levő világot. A játékok kapcsán különböző szerep és szituációs tevékenységek közben a gyerekek kijátsszák érzelmeiket, lemásolják a felnőttektől látott metakommunikációs jeleket, játszanak a hangjukkal, hangerejükkel.

A munka közben bővül szókincsük, meg tanulják az egyes eszközök, munkafolyamatok neveit, beszédkapcsolataik révén alakul együttműködő képességük.

A vizuális tevékenységek során megtanulják a különböző eszközök, technikák neveit, bővülnek ismereteik, a produktumok révén gazdagodik fantáziájuk, mesélni tudnak róla. A mozgás közben szakszavakat tanulnak (pl. guggoló támasz, mellső középtartás stb.)

3) Milyen arányban szerepelnek a foglalkozásokon a népmesék, klasszikus műmesék és a modern műmesék? A műmesék közül mely szerzők meséit szokta általában használni?

A foglalkozásokra szeretünk bevenni magyar népmeséket, azonban arra nagyon odafigyelünk, hogy milyen népmeséket is viszünk be (tartalmi elemei, még ha csodás elemeket is tartalmaznak, azért életkoruknak megfelelő legyen). A népmeséken túl sokszor készülünk műmesékkel és modern műmesékkel is a gyerekeknek. Ezeknek a meséknek a nyelvezete közelebb áll a gyermekekhez, mint a népmeséké. Előtérbe kerülnek Fésüs Éva meséi, Döbrentey Ildikó meséi, Bálint Ágnes meséi, kiscsoportba nagyon szerettük bevenni Szutyjev meséit és Bartos Erika: *Bogyó és Babóca* történeteit.

4) Szokott-e figyelni arra, hogy pécsi írók meséi is bekerüljenek egy-egy foglalkozásra? Ha igen, milyen gyakran és kik? Ön szerint miben áll ezeknek a meséknek a különlegessége, varázsa?

Mivel heti projekttemákat dolgozunk fel és ahhoz szoktuk a mesék tartalmát is kötni, így nehéz arra is figyelni, hogy pécsi írók művei is bekerüljenek a foglalkozásokra.

5) Viszi-e a csoportjait a gyermekkönyvtárba? Milyen gyakorisággal?

Igen szeretünk a gyerekekkel könyvtárba járni, azonban általában csak nagycsoportba szoktunk ilyen programokat betervezni. Ilyenkor általában egy évben kétszer szoktunk menni.

6) *Ha viszi a csoportot gyermekkönyvtárba, előfordult-e, hogy részt vettek helyi írók író-olvasótalálkozóin, könyvbemutatóin, vagy más tematikus programokon?*

Olvasótalálkozón, könyvbemutatón még nem vettünk eddig részt, inkább a Tudásközpontba megyünk különféle tematikus programokra.

7) *Ön szerint a meséken keresztül milyen módszerekkel lehet erősíteni a gyermekek természetszeretetét, szülőföldhöz való kötődését? Óvodájukban a gyakorlatban hogyan valósul meg a helyi identitástudat erősítése? Milyen alkalmakkor találkoznak a gyermekek ilyen témájú mesékkel az Önök intézményében?*

Véleményem szerint a meséken keresztül lehet erősíteni a gyermekek természetszeretetét, hiszen sok olyan elemet tartalmaznak a mesék, melyek ebben erősítik a gyermekeket. A szülőföldhöz való kötődés az már szerintem egy nehezebb témakör, sokkal nehezebb olyan módszert találni rá, amivel feltudjuk a gyermekek figyelmét hívni erre. Próbáljuk a foglalkozásainkat olyan dolgokkal színesíteni, melyben a gyerekek identitás tudatukat erősítjük. Pl. népi játékokkal, hagyományokkal és szokásokkal való ismerkedés. Általában valamilyen ünnephez kötődik az ilyen témájú mesék bevitele. Pl. március 15.-e, Márton nap, stb...

8) *Mit gondol, milyen hatással vannak a helyi épített és természeti környezethez kapcsolódó, vagy arról szóló mesék az óvodás gyermekek személyiségfejlődésére, szocializációjára és helyi identitástudatának alakulására? Hogyan kapcsolódhatnak az óvoda / óvodások életébe ezek a mesék?*

Nem igazán szoktuk figyelembe venni, hogy pécsi íróktól használjunk meséket. Nem is emlékszem, hogy meséltem volna ilyen meséket, ahol a helyszín pl. Pécs vagy pécsi az író. Legfeljebb úgy kerültek elő, hogy szoktunk menni a pécsi Bábszínházba.

9) *Találkozott-e már Császár Levente helyi tematikájú meséivel? Ha igen, beépíthetőnek tartja ezeket a meséket az óvoda tematikus terveibe?*

Sajnos nem ismerem Császár Levente írásait, így erről a kérdésről nem tudok véleményt alkotni.

Pécs, 2022. 12. 19.

6. melléklet: *Interjú a Pécsi Apáczai Csere János Általános Iskola, Gimnázium, Kollégium, Alapfokú Művészeti Iskola tanítójával, Szakács Judittal*

1) Milyen arányban szerepelnek az olvasás órákon a népmesék, klasszikus műmesék és a modern műmesék? A műmesék közül mely szerzők meséit tanítja legszívesebben? Szokott-e figyelni arra, hogy pécsi írók meséi is bekerüljenek egy-egy tanórára?

Tanórai keretben csak azokkal az irodalmi művekkel tudunk foglalkozni, amelyek a tanmenetben szerepelnek, más kiegészítő tananyagot, irodalmi műveket nem tudunk beépíteni a tanórákon, pl. a helyi írók műveit sem.

2) Viszi-e a csoportjait a gyermekkönyvtárba? Milyen gyakorisággal?

Jelenleg negyedik osztályban tanítok. A könyvtári foglalkozásokon mindig osztálykeretben veszünk részt. Van egy egész éves feladat, amit Bölcs Bagoly vetélkedőnek hívunk, és havonta egy alkalommal, egy egyeztetett időpontban megyünk erre a foglalkozásra.

Minden gyermeket beiratkoztatok az osztályból a könyvtárba. Eleinte mindig akkor kölcsönöztek, amikor az osztállyal mentünk egy-egy foglalkozásra, aztán később már rájuk bízom, és egyénileg kellett intézniük. Az olvasójegyet sajnos sok gyermek nem újította meg a következő évben. Nálunk nincs könyvtári díj, mert intézményen belül vagyunk, és a gyermekek jelentős része még így sem jár könyvtárba. Sajnos a szülők részéről kevés ehhez a támogatás, azt nagyon szívesen veszik, ha az iskola megoldja a beiratkoztatást, de utána sok szülő nem figyel oda a hosszabbításra.

Érdekes volt még, hogy amikor elkezdtünk kölcsönözni, minden gyerek úgy vetette magát rá a könyvekre, mintha valami ingyen ajándék lenne. Négyesével, ötösével kölcsönözték a könyveket. Ugyanakkor kevés gyermek (2-3) olvasta el egyik, másik könyvet, a többiek érintetlenül vitték vissza. Legtöbbjük haza sem vitte a padból. Egy idő után rájuk szóltam, hogy ne adjunk a könyvtáros néniknek munkát ezekkel a csereberékkal, úgyhogy csak az vegyen ki könyvet, aki el is olvassa. Utána ugyanaz a 2-3 olvasó gyermek kölcsönözött továbbra is. Szülői támogatás nélkül nehéz tartósan fenntartani az igényt a gyermekekben, azért kitartóan próbálkozunk.

3) Ha viszi a csoportot gyermekkönyvtárba, előfordult-e, hogy részt vettek helyi írók író-olvasótalálkozóján, könyvbemutatóin, vagy más tematikus programokon?

A tematikus alkalmakon csapatokat kell a gyerekeknek alkotni (4-5 fő).

A foglalkozáson egy-egy magyar vagy éppen külföldi költő, író könyveit mutatják be, de van, hogy valami ünnephez kapcsolódik, de például a könyvtárhasználatot is (örjegy, kölcsönzés stb) ilyen foglalkozás keretein belül tanuljuk. A körülbelül 20 perces foglalkozás után egy feladatlapot kell megoldani a gyerekeknek, és általában az utolsó feladat mindig rajzos jellegű, amit akár az osztályban, a későbbi napokban is befejezhet a csapat. Ezekből a rajzokból szoktak kiállítást is rendezni, és nagyon nagy élmény, ahogy a saját rajzukat felfedezik.

Év végén a Bölcs Bagoly bulival zárul a "verseny". A színházteremben (nekünk az is van) meghívott fellépőkkel, műsorral kedveskednek a könyvtárosok a gyerekeknek, és minden résztvevő osztály kap egy tortát.

4) Ön szerint a meséken keresztül milyen módszerekkel lehet erősíteni a gyermekek természetszeretetét, szülőföldhöz való kötődését? Iskolájukban a gyakorlatban hogyan valósul meg a helyi identitástudat erősítése? Milyen alkalmakkor találkoznak a gyermekek ilyen témájú mesékkel az Önök intézményében? Hogyan kapcsolódhatnak az iskola / iskolások életébe ezek a mesék?

Könyvtárosainknak nagyon színvonalas és kidolgozott foglalkozásaik vannak, és rendkívül változatos témában. Tulajdonképpen amit szeretnénk, azt megcsinálják, de ők is rendre előállnak valami újdonsággal. Ezeken előre egyeztetett időpontban szoktunk részt venni, általában valamilyen tanóra terhére. Nagyon változatosak a programok, a népmese napjától, a mézeskalács díszítésen át, az író-olvasó találkozóiig minden van. De ha én kérem, akkor bármelyik tananyaghoz kapcsolódóan összeállítanak foglalkozást. A pécsi írók, költők megismertetése, és általában a helytörténeti témájú foglalkozástípusok mindig szerepelnek a tematikus foglalkozáskínálatban. Az iskola rendszeresen igényli az ilyen típusú foglalkozásokat.

Pécs, 2023. 01. 02.